

Сайтът **desebg.com** препечатва интервюто с проф. Евелина Келбечева, публикувано в „Животът днес“ (jivotatdnes.bg). Проф. Келбечева преподава европейска и българска история в Американския университет. Работила е в БАН, чела е лекции в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а в университета в Ървайн, Калифорния, е преподавала балканска история и културна история на Източна Европа. През 2013 г. проф. Келбечева

[стана инициатор на гражданската петиция за изучаването на тоталитарните режими](#)

В средното училище, която получи подкрепата на двама президенти, на огромен брой експерти, историци, журналисти. Нейната петиция и тази, иницирана на политическо ниво от депутата Методи Андреев (ГЕРБ),

[бяха представени неотдавна на вицепремиера и министъра на образованието и науката Меглена Кунева](#)

Предполагате ли, че 25 години след промяната ще се налага с петиции да се отстоява изучаването на истината за близкото минало?

– Красивото, въодушевено полупиянство, което преживяхме през 89-а, ни заблуди, че огромната част от хората са разбрали същността на режима и няма да приемат повече неговите метастази. Ние продължаваме да живеем с безкрайно много не метаморфози, а метастази на комунизма. Не можех да си представя, че 25 години учебниците по история няма да бъдат сменени, че тепърва ще трябва да молим поредния министър да спазва законите, които дават цялото основание комунизмът да бъде изучаван като престъпен режим.

Коя е хранителната среда за тези метастази?

– Несмененият политически и икономически елит, прехвърлянето на политическата към икономическа власт от наследниците на предишната върхушка. И този уникален цинизъм, липсата на механизми, които да спрат посткомунистическата пропаганда. Аз съм абсолютно убедена – не е случаен фактът, че учебниците не бяха сменени, медиите не са свободни, че се преследват хора, които все още се опитват да стигнат до корена на злото, че много читав млад елит на българската нация предпочита да се развива и да работи навън.

Вече няма бели полета по отношение на знанието за това какъв е бил комунистическият режим.

– Но е скъсана връзката между научното знание и начина, по който то се предава чрез медиите и чрез цялото това фоново знание към хората, с мантри за бездуховното днешно време спрямо великата „духовност“ на комунизма. Голяма част от дълбоката разруха в резултат от пълната невъзможност на комунизма да бъде в нито едно отношение нито прогресивен, нито човешки, нито продуктивен, е призната на форумите на самата комунистическа партия. Примерно чуваме непрекъснато как демокрацията била разрушила селското стопанство. Още през 1986-1988 г. на пленумите на ЦК самите висши функционери казват: абсолютно унищожихме селското стопанство. Нито един учебник не споменава това, че България при комунизма претърпява фактически три фалита. Наричат ги евфемистично дългови кризи, а това е една фалирала държава, която накрая си продава за стотинки вече взетия от руснаците златен резерв от 23 тона.

Какво става сега с вашата петиция?

– Слава богу, благодарение на това, че Методи Андреев направи петиция, която се подписа от над 100 депутати от различни формации, сега внесохме двете петиции заедно при министър Кунева. Тя обеща, че ще направи промени точно в духа на закона, с който преди 15 години комунистическият режим бе обявен за престъпен. Ако законите в България се спазват, половината от авторите на учебници трябваше да бъдат в затвора. Цялата тази соцносталгия, както и спирането на промяната в образователната

система е дългосрочна и за жалост изключително успешна операция на ДС и нейните приемници.

Ние сме шампиони по бедност и по липса на памет. Запушени са всички канали за истинското знание какво е бил комунизмът и как наследниците на тогавашните властници приватизираха държавата. Ако имаме точните данни кои и как притежават капитала в България в момента, ще видим, че огромна част от тях са точно тези хора от Държавна сигурност, за които някои казват: хайде, стига с тая ДС. Но те са тук, те ни управляват. Държат и българската икономика.

Участвахте във форума [„Памет за миналото, знание за бъдещето”](#) , който се състоя в Европейския парламент. Какъв ще е приносът към каузата, която защитавате?

– [Инициативата беше на евродепутата Андрей Ковачев](#) , който вече няколко пъти организира такива събития в Европарламента. Форумът, разбира се, не беше почетен от евродепутатите от другите партии, освен РБ. Мисля, че едно нещо се каза ясно и много категорично – повече няма да се чака. Сега ще организираме конференция на експерти историци, които да дадат своите предложения без какво не може повече в учебниците. Искаме, разбира се, смяна на учебните планове, искаме историята на комунизма да не се учи в последния срок на 12-и клас, искаме тя да влезе в матурите, и то не с една тема, да влезе и в кандидатстудентските изпити. Това ще бъдат двата практически изключително ефективни инструмента. И аз мисля, че трябва да се говори най-вече и все повече и за последствията от комунистическия период, и за фалшификацията на историята, която се поддържа от политическите елити, с много малки изключения.

Вкопчването и в робството като котва за идентичността, изглежда, също не е случайно.

– Налива се вода в мелницата на ултралевите националистически, шовинистични и други популистски формации, защото е лесно. Картата на национализма се играе в момент, когато трябва да се измести вниманието. Така беше и при един от поредните икономически колапси на комунизма – т.нар. възродителен процес. В случая мисля, че това е същият прием, добре отработен от ДС и тези елити, защото ние сме

единствената балканска нация, която употребява думата „робство“. Това си е термин на националната пропаганда през Възраждането и то ѝ върши работа тогава. Но темата за робството е точно това, заместител на големите проблеми, за които обществото няма истинско знание.

Цялата тази соцносталгия, както и спирането на промяната в образователната система е дългосрочна и за жалост изключително успешна операция на ДС и нейните приемници.

Но на обществото му се вменява, че е робско племе генетично едва ли не.

– Фактът, че има въоръжена и дълга съпротива срещу комунизма, не присъства в нито един български учебник. За лагери и затвори, за изчезнали, за горяните не се говори. Под 1% от моите студенти (а те идват от елитни гимназии) знаят, че е имало концентрационни лагери през комунизма. Но всички знаят, че е имало преди 9 септември. Ето това е асиметрия на знанието. Изобщо не е вярно, че младите нямат интерес към истината за това минало. Те се интересуват от икономика, от това как – според документи – първият аргумент за построяването на „Кремиковци“ е да се „подобри“ класовият състав на столицата, как България поддържа чрез съветски пари терористични движения, наречени народоосвободителни борби в Африка, Азия и т.н.

Интересен им е и стилът на живот на върхушката спрямо обикновените хора. Но като ги питаме какво е ГУЛАГ – казват интернет търсачка. Знанието им е изключително перфидно запушено. Имаме страшен регрес точно в общественото знание за комунистическия период – поради „добре“ свършената работа на службите. Може да ме обвинят в конспиративна теория, но изобщо не е случаен начинът, по който се пишат учебниците.

Има пет-шест неща, без които не може да се учи комунизмът – убийствата, изчезналите, Народният съд, лагерите до 1962 година, лъжите за Априлския пленум като някаква голяма либерализация, купуването на интелигенцията, което донякъде обезкърви дисидентството, преследването на хората вътре и извън страната, постепенното убийство на селското стопанство, тежката индустрия, която изобщо не трябваше да бъде и помислено да се прави в България, за това, че всичко идва под диктата на Москва. Много водещи български историци казват: Тодор Живков предложил да станем

16-а република на СССР, понеже знаел, че няма да бъде прието. И това е перфидна псевдоисторическа трактовка. Както и говоренето какъв огромен прогрес е бил и каква модернизация е донесъл този период.

Задължително „Задочни репортажи“ на Георги Марков трябва да бъдат в учебниците, както и „Люти чушки“ на Радой Ралин, други сатирични произведения. Защото, слава Богу, в България никога не е бил абсолютно смазан гневът срещу режима. Колкото повече младите виждат лицата и словото на тези хора, които са преживели ужасите на режима, особено част от репресираните, толкова повече те ще разберат историята и тя ще им бъде много по-разбираема, спрямо техните собствени търсения. В момента топката е отново в полето на Министерството на образованието, което има цялата законова и политическа власт да смени това срамно и престъпно невежество. Аз се надявам на обществен натиск, на експертна оценка и на пълна ангажираност от страна на управляващите. Изпитвам изключително уважение към това, което направи Методи Андреев, неговата петиция е политическото действие.